

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії Бацула Наталія Володимирівна, 1973 року народження, громадянка України, освіта вища. В 1994 році закінчила Харківський державний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди з відзнакою та отримала вищу освіту за спеціальністю «Педагогіка та методика початкового навчання», кваліфікація учитель початкових класів. Нагороджена в 2017 році Почесною грамотою за сумлінну плідну працю, високий професіоналізм, вагомий внесок у справу підростаючого покоління та з нагоди перемоги у міському конкурсі «Учитель року-2017» та грамотою від Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації з нагоди перемоги в другому (обласному) турі Всеукраїнського конкурсу «Учитель року-2017» у номінації «Початкова освіта». У 2019 році закінчила магістратуру Харківського національного економічного університету ім. Семена Кузнеця за спеціальністю 073 Менеджмент (освітня програма «Управління навчальним закладом»). Працює вчителем початкових класів в комунальному закладі «Харківський ліцей № 152 Харківської міської ради».

Виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Освітні, педагогічні науки» у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна.

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна № 0114-1/215 від 30 квітня 2025 у складі:

Голова разової спеціалізованої вченої ради – Тетяни Сергіївни Бондаренко, доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри інформаційних комп'ютерних технологій і математики навчально-наукового інституту «Українська інженерно-педагогічна академія» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Рецензентів – Вікторії Сергіївни Ковальської, кандидата педагогічних наук, доцента, доцента кафедри педагогіки, методики та менеджменту освіти навчально-наукового інституту «Українська інженерно-педагогічна академія» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна; Лариси Олександрівни, кандидата педагогічних наук, доцента, доцента кафедри педагогіки, методики та менеджменту освіти навчально-наукового-інституту «Українська інженерно-педагогічна академія» Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна.

Офіційних опонентів – Тетяни Миколаївни Собченко, доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди; Олексія Павловича Муковоза, доктора педагогічних наук, доцента, професора кафедри дошкільної та початкової освіти КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради».

Разова спеціалізована вчена рада на засіданні «20» червня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка Бацулі Наталії Володимирівні на підставі публічного захисту дисертації «Розвиток професійної компетентності вчителів у системі методичної роботи початкової школи» за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Дисертацію виконано у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна.

Науковий керівник Лунячек Вадим Едуардович, доктор педагогічних наук, професор кафедри освітніх наук, цифрового навчання та академічного підприємництва, навчально-наукового інституту міжнародної освіти Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису (наводиться аналіз дисертації щодо дотримання вимог пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи

про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами)).

Здобувачка має 15 наукових публікацій за темою дисертації:

1. I. Romanchenko, O. Vasylevska, S. Haltsova, H. Babicheva, N. Batsula, H. Kravchenko, A. Lytvyn. Theoretical Basis of Studying the Educational Environment with the Application of GR-Technologies. IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security. V. 21. No. 4. April 2021. С. 28–32 URL: http://paper.ijcsns.org/07_book/202104/20210404.pdf.

2. Kravchenko H., Batsula, N. Ensuring the quality of primary education by managing the development of primary school teachers' professional competence. Adaptive management: theory and practice. Series Pedagogy. 2022. V. 14. No 27. DOI: [https://doi.org/10.33296/2707-0255-14\(27\)-04](https://doi.org/10.33296/2707-0255-14(27)-04).

3. Nataliia Batsula. Experimental testing of organizational and pedagogical conditions for the development of professional competence of primary school teachers. Adaptive Management: Theory and Practice. Series Pedagogics. 2023. V. 16. No 31. DOI: [https://doi.org/10.33296/2707-0255-16\(31\)-03](https://doi.org/10.33296/2707-0255-16(31)-03).

4. Kravchenko H., Batsula N. Organizational and pedagogical conditions for the professional competence development of primary school teachers in the system of methodical work. Імідж сучасного педагога: електрон. наук. фах. журн. 2023. № 3 (210). С. 46–53. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-3\(210\)-46-53](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-3(210)-46-53).

5. Бацула Н. В. Умови створення освітнього середовища закладу загальної середньої освіти на адаптивних засадах. Адаптивні процеси в національній системі освіти : збірник матеріалів V Всеукраїнського наукового форуму / упоряд. О. О. Почуєва; ред. кол.: Г. В. Єльнікова (голова), Г. Ю. Кравченко, Л. О. Лузан, М. Л. Ростока, З. В. Рябова. Харків : Мачулин, 2020. С. 55–56.

6. Бацула Н. В. Інноваційні технології у професійному розвитку вчителя початкової школи. І Міжнародна науково-практична інтернет-конференція Інтеграція освіти, науки та бізнесу в сучасному середовищі: зимові диспути: тези доп. І Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 6–7 лютого

2020 р. Дніпро, 2020. Т. 1. С. 57–62.

7. Бацула Н. В., Кравченко Г. Ю. Створення освітнього середовища закладу загальної середньої освіти як засобу управління професійним розвитком учителів початкової школи. Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків – м. Торунь, 3–4 березня 2020 року. Харків : ФО-П Панов А. М., 2020. С. 236–239.

8. Бацула Н. В. Моніторинг як ефективний засіб оцінювання якості освіти в закладі загальної середньої освіти. The I International Science Conference on Multidisciplinary Research, January 19–21, 2021, Berlin, Germany. С. 614–618.

9. Бацула Н. В. Адаптивність освітнього процесу в умовах гуманізації закладу загальної середньої освіти. Адаптивні процеси в освіті : збірник матеріалів 6-го Всеукраїнського наукового форуму з міжнародною участю; [за наук. ред. Г. В. Єльнікової, М. Л. Ростокі; ред. з заг. питань: Л. О. Лузан, О. О. Почуєва, З. В. Рябова]. Харків : Мачулин, 2021. № 3. С. 134–135.

10. Бацула Н. В. Дискурс: виклики, реалії та персональний бренд освітян в умовах воєнного стану в Україні [Discourse: Challenges, Realities and Personal Brand of Educators under the Conditions of Military Situation in Ukraine]. Адаптивні процеси в освіті : матеріали Другого міжнародного наукового форуму. Київ – Харків – Запоріжжя, 07-08.02.2023. С. 96–98.

11. Batsula N. V. Methodological work of primary school teachers to overcome educational losses. International scientific-practical conference «Modern science: problems, prospects, innovations»: conference proceedings. Aarhus, Denmark: Scholarly Publisher ICSSH, 21.12. 2024. P. 14–17.

12. Batsula N. V. Methodological work as a component of the competence model of primary school teacher. The 6th International scientific and practical conference «Scientific achievements of contemporary society» (January 10-12, 2025) Cognum Publishing House, London, United Kingdom. P. 335-339.

13. Бацула Н. В. Управління професійним розвитком учителів початкової школи в умовах Нової української школи / Batsula N. V. Professional

development management of primary school teachers under the new ukrainian school reform. Scientific, Journal Virtus. November, № 38, 2019. С. 83–85.

14. Бацула Н. В. Зміст професійного розвитку вчителів початкової школи в умовах закладу загальної середньої освіти. Content of primary school teachers' professional development in the conditions of general secondary education. Освіта і суспільство : збірник наукових праць. Прешовський університет (Словаччина), 2020. С.10–19.

15. Batsula N. Theoretical bases of primary school teachers' professional development management / N. Batsula, H. Kravchenko. Management and administration in the field of services: selected examples / Editors: Tadeusz Pokusa, Tetyana Nestorenko. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2020. ISBN 978-83-66567-14-6. - P. 104–118.

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти) та висловили зауваження:

Ковальська В. С.:

1. Дослідження набуло б більшої аргументаційної переконливості, якби у науковій новизні при характеристиці наукових результатів було чіткіше виокремлено їх відмінні риси порівняно з уже відомими науковими розробками у цій галузі. Уточнення істотних новоутворень чи оригінальних конструктів, які відрізняють авторське бачення від існуючих підходів, дозволило б повніше продемонструвати внесок здобувачки в розвиток педагогічної науки.

2. У дисертації обґрунтовано зміст поняття «професійна компетентність вчителя початкових класів» (с. 32-41), що, безперечно, є важливим теоретичним підґрунтям дослідження. Водночас у формулюванні одного з положень наукової новизни використано поняття «професійна компетентність вчителя початкових класів у системі методичної роботи початкової школи», яке не отримало чіткого уточнення чи розмежування з попереднім. Було б доцільно виокремити відмінні ознаки або ж обґрунтувати їхню тотожність для уникнення семантичної нечіткості й забезпечення термінологічної послідовності в межах дослідження.

3. У структурі авторської моделі розвитку професійної компетентності вчителів початкових класів у системі методичної роботи (рис. 2.4, с. 101) адаптивно-результативний компонент передбачає не лише інструментарій вимірювання рівнів сформованості професійної компетентності (що ґрунтовно подано у змісті п. 2.3), але й створення програм корекційних (самокорекційних) заходів. Однак останній елемент, попри свою значущість, не отримав достатнього теоретичного чи прикладного розкриття в основному тексті роботи. Було б доцільно окреслити підходи, механізми чи принципи побудови таких програм, що дозволило б повніше реалізувати потенціал запропонованої моделі.

Бачієва Л. О.:

1. У розділі 2, підрозділі 2.3 (с. 123 дис.), зазначено, що параметри, фактори та критерії, які стали основою факторно-критеріальної моделі аналізу стану методичної роботи щодо розвитку професійної компетентності вчителів початкових класів, визначено на основі аналізу нормативних документів і джерел наукової інформації. Було б доцільно більш докладно уточнити, які саме нормативні документи та наукові джерела стали підґрунтям для виокремлення конкретних параметрів, факторів і критеріїв у зазначеній моделі. Це дозволить зробити обґрунтування механізмів її розроблення більш прозорим і переконливим.

2. У дисертаційному дослідженні (с. 136 дис.) докладно представлено рівні професійної компетентності вчителя початкових класів – низький (алгоритмічний), середній (частково-пошуковий), достатній (адаптивно-інноваційний), високий (творчий), а також надано їх характеристику. У подальшому (с. 137 дис.) окреслено рівні розвитку професійної компетентності вчителів у системі методичної роботи та подано загальну схему визначення цих рівнів (с. 141 дис.). Водночас було б доцільно чіткіше окреслити, яким чином здійснюється співвіднесення між рівнями професійної компетентності вчителя та рівнями її розвитку у системі методичної роботи. Зокрема, бракує конкретного опису процедур, інструментів або індикаторів, які дозволяють

здійснити таке визначення на практиці. Це уточнення сприяло б посиленню прикладної цінності дослідження та кращому розумінню механізмів діагностики.

3. Використання розроблених у дисертаційному дослідженні факторно-критеріальних моделей у межах педагогічного експерименту сприяє об'єктивній оцінці досліджуваного явища. Водночас, за умови самостійного оцінювання рівня розвитку професійної компетентності, викладачі можуть припускатися суб'єктивних помилок, що потенційно вплине на достовірність результатів. У зв'язку з цим доцільним видається розроблення методичних рекомендацій щодо застосування моделей, зокрема з уточненням об'єктивних інструментів оцінювання кожного з критеріїв, представлених у моделях. Такий підхід підвищив би практичну цінність дослідження та забезпечив би більшу точність і надійність оцінювання.

Собченко Т. М.:

1. У представлений науковій роботі занадто багато уваги приділяється аналізу тлумачень вітчизняними та зарубіжними науковцями таких понять, як от: «компетентність», «професійна компетентність». Слід було цей матеріал представити в більш узагальненій формі, а замість цього більше уваги приділити зіставленню точок зору дослідників щодо визначення сутності професійної компетентності саме у системі методичної роботи школи, зокрема, початкової.

2. У параграфі 1.2, де розкрито структура та зміст професійної компетентності вчителів початкових класів в системі методичної роботи, авторкою також розглядаються та обґрунтовуються методологічні підходи, зокрема, системний, компетентнісний та адаптивний тощо. Варто було б виокремити цей матеріал в окремий параграф, оскільки представлені методологічні підходи стали підґрунтям авторської моделі розвитку професійної компетентності вчителів у системі методичної роботи початкової школи, а також більш детально розкрити застосування кваліметричного підходу.

3. Досліджуючи окреслену проблему доречним було б більш ґрунтовніше проаналізувати базові нормативні документи, зокрема: Державний стандарт початкової освіти та Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти».

4. Авторкою зазначено, що реалізація забезпечення індивідуальної траєкторії методичної роботи початкових класів можлива за умови впровадження спецкурсу для вчителів початкової школи «Розвиток професійної компетентності вчителів початкових класів у системі методичної роботи», який розрахований на 15 годин. На нашу думку, достатньо було б представити в основному тексті дисертації актуальність, мету і завдання даного спецкурсу, а зміст освітніх модулів перенести в додатки для уникнення переобтяження тексту (с.104).

5. На с.146 не зовсім доречним було зазначати використані методи дослідження у процесі проведення експериментальної роботи, оскільки ця інформація вже представлена на с.22-23.

Муківіс О. П.:

1. Організаційно-педагогічні умови, визначені авторкою, мають значний потенціал практичного застосування. Водночас їхнє обґрунтування виглядало б більш переконливо, якби воно включало ширший спектр емпіричних джерел, зокрема, результати експертних опитувань або посилання на сучасні дисертаційні дослідження в аналогічній тематиці.

2. У підрозділі 3.1 (с. 146) спостерігається повторення опису методів дослідження, наведених у вступі. Доцільним було б або подати їх у скороченому вигляді, або розкрити під новим кутом – з акцентом на їх практичну реалізацію у межах педагогічного експерименту.

3. Вибіркова сукупність респондентів у педагогічному експерименті могла б бути ширшою. У подальших дослідженнях рекомендуємо розглянути можливість збільшення кількості респондентів, що дозволить отримати ще переконливіші кількісні дані та посилити загальну доказову базу.

4. Окремі положення висновків, на наш погляд, носять дещо

декларативний характер. Було б доцільно посилити їх конкретними узагальненнями, що безпосередньо впливають з результатів дослідження.

5. У дисертації наявні окремі технічні огріхи, які не впливають істотно на загальну якість викладу, однак потребують редагування з метою досягнення більшої текстової однорідності та академічної виваженості.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Бацулі Наталії Володимирівні** ступінь доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Тетяна БОНДАРЕНКО